

Energeetika- ja keskkonnaministri määruse “Keskkonnaministri määruste muutmine seoses fluoritud kasvuhoonegaaside käitlemise loa ja registri põhimääruse täpsustamisega” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase määrusega muudetakse kahte keskkonnaministri määrust:

- atmosfääriõhu kaitse seaduse § 202 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määrust nr 70 „Fluoritud kasvuhoonegaase sisaldava toote, seadme ja süsteemi käitlemise loa taotlemise ja muutmise täpsustatud kord, käitlemisloa taotluse ja käitlemisloa täpsustatud nõuded“ ja
- atmosfääriõhu kaitse seaduse § 192 lõike 2 ja § 193 lõike 6 alusel kehtestatud keskkonnaministri 12. septembri 2022. a määrust nr 41 „Fluoritud kasvuhoonegaase ja osoonikihti kahandavaid aineid sisaldavate toodete, seadmete, süsteemide ja mahutite ning käitlemistoiimingute registri põhimäärus, registrisse andmete esitamise kord ja andmekoosseis“.

Määruste muutmise aluseks on Riigikogu menetluses oleva atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS), jäätmeseaduse (JäätS) ja karistusregistri seaduse (KarRS) muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu 778 SE¹*), millega viiakse regulatsioon vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2024/590, milles käsitletakse osoonikihti kahandavaid aineid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1005/2009, ning (EL) 2024/573, milles käsitletakse fluoritud kasvuhoonegaase ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 517/2014, ning viimase rakendusaktidega. Eelnõuga 778 SE laiendatakse käitlemisloa kohustust külmutus-, kliima- ja tuletõrjevaldkonnas nii uutele seadmetüüpidele kui ka uutele ainetele. Samuti näeb kõnealune seaduseelnõu ette, et edaspidi tuleb fluoritud kasvuhoonegaase ja osoonikihti kahandavaid aineid sisaldavate toodete, seadmete, süsteemide ja mahutite ning käitlemistoiimingute registris (FOKA) registreerida ka uut tüüpi fluoritud kasvuhoonegaaside hüdrofluoroolefiinide (HFO-d) (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/573 II lisa 1. jaos nimetatud ainete) käitlemise toimingud.

Määruste muudatustega täpsustatakse juriidiliste isikute esitatavaid andmeid käitlemisloa taotlemisel, sealhulgas nõudeid pädevate töötajate ja töövahendite olemasolule. Samuti täpsustatakse, milliseid andmeid tuleb esitada HFO-sid sisaldavate seadmete ja nende hooldustoiimingute puhul ning kes on pädevad neid andmeid FOKA registrisse esitama. Muudatuste eesmärk on viia kehtiv regulatsioon kooskõlla EL-i õigusaktidega ning tagada looduslike külmainete ohutu ja pädev käitlemine.

Eespool nimetatud muudatused toovad ettevõtetele kaasa halduskoormuse mõningase suurenemise. Halduskoormuse suurenemist ja selle vähendamise meetmeid on analüüsitud atmosfääriõhu kaitse seaduse ja karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas.

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0c2c0ffa-4d3f-4822-95ea-a9a327834aec/Atmosf%C3%A4%C3%A4ri%C3%B5hu%20kaitse%20seaduse,%20j%C3%A4%C3%A4tmeseaduse%20ja%20karistusregistri%20seaduse%20muutmise%20seadus/>

Määruse eelnõu valmistasid ette ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi välisõhu osakonna nõunik Kaidi Kiil (Kaidi.Kiil@kliimaministeerium.ee, 605 0036), Eesti Keskkonnauuringute Keskuse OÜ õhukvaliteedi ja kliimaüksuse vanemspetsialist Ene Kriis (ene.kriis@klab.ee, 611 2921) ning Eesti Keskkonnauuringute Keskuse OÜ õhukvaliteedi ja kliimaüksuse spetsialist Reelika Mägi (reelika.magi@klab.ee, 611 2949). Eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Helen Holtsman (helen.holtsman@kliimaministeerium.ee, 626 2820). Keeletoimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahv 1 sätestab keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määruses nr 70 „Fluoritud kasvuhoonegaase sisaldava toote, seadme ja süsteemi käitlemise loa taotlemise ja muutmise täpsustatud kord, käitlemisloa taotluse ja käitlemisloa täpsustatud nõuded“ tehtavad muudatused.

Punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja. See on vajalik, et viia määrus kooskõlla EL-i määrusega 2024/573, laiendades reguleerimisala ka fluoritud kasvuhoonegaaside alternatiividele. Samuti lisatakse pealkirja käitlemisloa täpsustatud andmekoosseis, sest lisades ei kehtestata enam vorme, vaid andmekoosseisud. Määruse uus nimi on „Fluoritud kasvuhoonegaase või nende alternatiive sisaldava toote, seadme ja süsteemi käitlemisloa taotlemise ja muutmise täpsustatud kord, käitlemisloa taotluse ja käitlemisloa täpsustatud nõuded ning andmekoosseis“.

Punktiga 2 muudetakse nii § 1 pealkirja kui ka sätet, lisades sõnad „või nende alternatiive sisaldava“. Uue EL-i määruse 2024/573 kohaselt antakse käitlemisluba lisaks fluoritud kasvuhoonegaasidele ka nende alternatiividele (looduslikele külmaainetele).

Punktiga 3 muudetakse § 2 ja esitatakse see uues sõnastuses.

Lõikes 1 sätestatakse fluoritud kasvuhoonegaaside alternatiive – looduslikke külmaaineid HC-d, CO₂, NH₃ ning HFO-d (EL-i määruse 2024/573 II lisa 1. jaos loetletud ained) – sisaldavate külmutusseadmete käitlemisega tegelevad füüsilised isikud, kes peavad esitama loa andjale käitlemisloa taotluse kavandatava määruse lisas 1 nõutud andmetega.

Kavandatava määruse eelnõuga lisatakse seadmetele, mille käitlemisel on vaja käitlemisluba, järgmist tüüpi seadmed:

- paigsed orgaanilise Rankine'i ringprotsessi põhimõttel töötavad seadmed;
- külmikveokite ja -haagiste külmikergsõidukite külmutusseadmed;
- intermodaalsete konteinerite või rongivagunite külmutusseadmed.

Intermodaalse konteineri all mõistetakse integreeritud külmutusseadmega konteinerit kaupade veoks eri liiki transpordivahenditega ilma lasti ümberpakendamiseta.

Võrreldes kehtiva määrusega on sättesse lisatud ka lauseosa, millega täpsustatakse, et taotlusvormil tuleb esitada vaid need andmed, mis on loa taotleja tegevuse seisukohalt asjakohased. Näiteks kui ettevõtte soovib tegeleda ainult CO₂ sisaldavate seadmetega, märgib ta selle taotluses ja esitab CO₂ sisaldavate seadmete (tööriistade) kohta käiva informatsiooni.

Lõige 2 sätestab, et paiksete tuletõrjeseadmete käitlemisega tegelev füüsiline isik esitab loa andjale käitlemisloa taotluse määruse lisas 2 nõutud andmetega. Võrreldes kehtiva määrusega on lisatud sättesse tuletõrjeseadmetes sisalduvad uued tuletõrjegaasid:

- määruse (EL) 2024/573 II lisa 1. jaos nimetatud fluoritud kasvuhoonegaasid;
- perfluoro-2-metüül-3-pentanoon ehk FK-5-1-12, tuntud ka kui NOVEC;
- trifluorjodmetaan (trifluorometüüljodiid), 2-bromo-3,3,3-trifluoroprop-1-een (2-BTP).

Võrreldes kehtiva määrusega on lisatud lauseosa, millega täpsustatakse, et tuleb esitada ainult need andmed, mis on loa taotleja tegevuse seisukohalt asjakohased.

Lõikes 3 sätestatakse, et lõigetes 1 ja 2 nimetatud andmed esitatakse majandustegevuse registri (MTR) kaudu. Võrreldes kehtiva määrusega on välja jäetud posti teel esitamise võimalus, sest praktika on näidanud, et selleks puudub vajadus.

Võrreldes kehtiva määrusega jäeti sätte uuesti sõnastamisel välja lõige 2, kus oli sätestatud, et jäätmeloaga jäätmekäitleja, kes kogub jahutus- või kliimaseadmetest või soojustumpadest 3 kg või enam või 5 süsinikdioksiidi ekvivalenti või enam fluoritud kasvuhoonegaasi, peab esitama loa taotluse vastavalt lisale 1. Praktikas ei olnud see kitsendus vajalik. Vastavalt käesoleva määruse eelnõu § 2 lõikele 1 peab ettevõtte, kes kogub seadmetest fluoritud kasvuhoonegaase (sest käitlemine on ka kogumine), igal juhul olema käitlemisluba ja ta peab esitama andmed vastavalt lisale 1.

Kehtiva määruse lõige 5 jäetakse välja. Lõikes 5 sätestatud nõue, mille kohaselt pidi loa taotleja, kelle töötaja omab mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis välja antud sertifikaati, lisama taotlusele sertifikaadi tõlke, on juba ette nähtud atmosfääriõhu kaitse seaduse § 196 lõikes 2. Seetõttu ei ole tõlke esitamise kohustuse kordamine määruis vajalik.

Punktiga 4 lisatakse uus paragrahv 2¹, mis käsitleb käitlemisloa muutmise taotluses esitatavaid andmeid. Sätestatakse, et käitlemisloa muutmise taotluses tuleb esitada ainult need andmed, mis on olemasoleva taotlusega võrreldes täienenud või muutunud. Näiteks kui ettevõtte soovib tegeleda alternatiivsete looduslike külmaainetega ning HFC-de loa osal muudatusi ei ole, tuleb andmed esitada vaid asjakohaste looduslike külmaainete kohta, millega ettevõtte tegeleb.

Punktiga 5 sätestatakse uues sõnastuses § 3. Sätestatakse eeldused, millest loa andja loa andmisel lähtub.

Lõike 1 punktides 1 ja 2 on sätestatud loa andmise eeldused, mis on mõlemas reguleeritavas valdkonnas (käesoleva määruse lisa 1 (külmavaldkond) ja lisa 2 (tuletõrjevaldkond) samad ega ole kehtiva määrusega võrreldes sisuliselt muutunud, täpsustatud on vaid sõnastusi.

Peamine muudatus on aastas lubatava saja lekkekонтроlli kriteeriumi kaotamine. Varem kehtis nõue, et üks käitlemisloaga ettevõtte töötaja jõudis ja tohtis teha kuni sada lekkekонтроlli aastas. Selline kvantitatiivne kriteerium kehtestati, et hinnata piisava arvu töötajate olemasolu ettevõttes. Praktikas ei osutunud see tõhusaks ega kontrollitavaks, kuna lekkekонтроllide arv ei peegelda tegelikult ettevõtte jõudlust ega töö kvaliteeti. Ettevõtete tegevusvaldkonnad ja teenindatavate seadmete hulk on väga erinevad, mistõttu ei ole ühtne arvuline nõue proportsionaalne ega eri ettevõtete vahel võrreldav, seda enam, et HC-de, CO₂ ja ammoniaagi puhul pole regulaarse lekkekонтроlli tegemine kohustuslik. Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2024/2215 artiklis 6

nõutavat piisavat arvu pädevaid töötajaid oodatava töömahu kohta saab oluliselt paremini tagada pädevate (kutsetunnistusega) isikute olemasolu, nende töötundide (täiskohaga töötajal 1900 töötundi aastas) ja nõuetekohaste töövahendite kaudu. Nõue, et üks töötaja teeb aastas kuni 1900 töötundi, kehtib olemasoleva määrase kohaselt.

Lõikes 2 sätestatakse, et loa andmise eeldusest on vaja kinni pidada käitlemisloa kehtimise jooksul. Sätte lisamine on vajalik, et tagada, et ettevõttes on oma töömahu kohta tööl piisav arv töötajaid kogu loaperioodi vältel. Praktikas on selgunud, et ettevõtted on kohustusest erinevalt aru saanud ning vaja on sätestada, et loa andmise eeldustest tuleb kinni pidada kogu käitlemisloa kehtimise jooksul. Näiteks peab ettevõtte tagama, et kui loa taotlemise ajal oli ettevõttes tööl kolm kutsetunnistusega töötajat, tuleb inimeste koosseisu muutumisel sellest teavitada ka Keskkonnaametit ja luba muuta. Samuti tuleb tagada, et käitlemisloa taotlemise ajal nõutavad ettevõtte tööks vajalikud tööriistad (vastavalt käesoleva määrase eelnõu lisale 1 ja 2) on olemas kogu käitlemisloa kehtivuse jooksul, st tagatud on piisavad töövahendid käitlemistoimingute tegemiseks.

Punktiga 6 muudetakse § 4 teksti ja kehtestatakse see täies mahus uuesti.

Lõikes 1 täpsustatakse loale kantavate ainete loetelu ja täiendatakse seda EL-i õiguse kohaselt juurde tulnud ainetega ja seadmetüüpidega. Lisandunud ained on HC-d, CO₂, NH₃ ning HFO-d (EL-i määrase 2024/573 II lisa 1. jaos loetletud ained). Lisatud seadmetüübid on Rankine'i ringprotsessi seadmed, külmikveokid ja -haagised, külmikkergsõidukid ning konteinerid, sh rongivagunid. Lõike 1 punktides 1 ja 2 toodud aine koguseline loogika on jäänud samaks ja selles muudatusi ei ole.

Lõikesse 2 on lisatud ainete ja seadmetüüpide kohta samad täpsustused mis lõikes 1. Käitlemisloale märgitavad käitlemistoimingud on jäänud samaks, mis on kehtivas määrases.

Lõikes 3 täpsustatakse loale kantavate ainete loetelu tuletõrjeseadmete valdkonnas ja täiendatakse seda EL-i õiguse kohaselt juurde tulnud ainetega: määrase (EL) 2024/573 II lisa 1. jaos nimetatud fluoritud kasvuhoonegaasid või perfluoro-2-metüül-3-pentanoon ehk FK-5-1-12, tuntud ka kui NOVEC, trifluorjodometaan (trifluorometüüljodiid), 2-bromo-3,3,3-trifluoroprop-1-een (2-BTP). Loale kantavad hooldustoimingud on jäänud samaks, mis on kehtivas määrases.

Lõige 4 sätestab, et käitlemisload kantakse majandustegevuse registrisse majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud korras. Võrreldes kehtiva määrasega on sätte sisu jäänud samaks.

Lõikega 5 täpsustatakse käitlemisloale kantavat informatsiooni. Selleks et täita komisjoni rakendusmäärase (EL) 2024/2215 nõudeid, on lisatud, et käitlemisloale tuleb märkida komisjoni rakendusmäärase number, mille alusel on käitlemisloa välja antud, ja loa andja allkiri.

Lisa 1 on täiendatud EL-i õigusest tulenevate looduslike külmaainetega ja seadmetüüpidega. Lisandunud ained on HC-d, CO₂, NH₃ ning HFO-d (EL-i määrase 2024/573 II lisa 1. jaos loetletud ained). Sõnastusse lisatud seadmetüübid on Rankine'i ringprotsessi seadmed, külmikveokite ja -haagiste, külmikkergsõidukite ning intermodaalsete konteinerite või rongivagunite külmutusseadmed.

Muudetud on komisjoni rakendusmäärase number, mille alusel sertifitseerimine toimub – kehtiv rakendusmäärus on komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2215.

Täiendatud on lisa 1 toodud tabelleid vajalike tööriistade kohta. Lisatud on tabelid fluoritud kasvuhoonegaaside alternatiivide (HC, CO₂ ja NH₃) töövahendite ja -meetodite kohta.

Töövahendite loetelu sätestamise juriidiline alus tuleneb komisjoni rakendusmääruse (EL) 2024/2215 artikli 8 lõikest 1. Rakendusmääruse kohaselt peab nõuetekohaseks sertifitseerimiseks tõendama, et sertifitseerimist nõudvaid toiminguid tegevate füüsiliste isikute käsutuses on vajalikud töövahendid ja -meetodid.

Tööriistade ja -vahendite koosseis loodi koostöös Eesti Külmaliiduga. Võrreldes eelmise lisaga on suurt tähelepanu pööratud isikukaitsevahenditele, kuna looduslike külmaainetega töötades on ohud ja nendega seonduvad riskid suuremad kui fluoritud kasvuhoonegaaside puhul. Töötajate ohutuse ja riski minimeerimiseks on määruses rõhutatud nõuet kasutada spetsiifilisi töövahendeid ja isikukaitsevahendeid.

Kui loaomanik või taotleja tegeleb mitme külmaainega, ei ole osa tööriistu ja mõõtevahendeid vaja igale töötajale eraldi iga aine jaoks hankida. Piisab, kui töötaja või väljasõitva üksuse kohta on üks töövahend, mida saab kasutada samaväärselt eri külmaainete puhul. Sellised töövahendid on vahukomplekt, peeglite komplekt, termomeeter, tulekustuti ja jootekomplekt.

Ammoniaagi (NH₃) puhul tuleb vaakum- ja ampermeeter valida eraldi ning need peavad olema ilma vaskosadeta, et vältida materjalide kokkusobimatusest tulenevaid ohte. CO₂ ja HFC-de kasutamisel sellist nõuet ei ole. Süsivesinike (HC-d) käitlemisel tuleb kasutada suurema mõõtetäpsusega kaalu, arvestades nende ainete väiksemaid täitekoguseid ja tuleohtlikkust. Muude külmaainete korral võib kasutada sama kaalu. Lisaks on võimalik taotleda käitlemisluba ka üksnes konkreetse ainegrupi, näiteks ainult HFC-de või eraldi HC, CO₂ või NH₃ käitlemiseks.

Kui ettevõtte on käitlemisluba juba olemas ja ta ei soovi tegeleda looduslike külmaainetega, ei pea ta loataotlust esitama, st luba muutma. Kui soovitakse tegeleda lisaks HFC-dele ka mõne loodusliku külmaainega (HC, CO₂ või NH₃ või need kõik), tuleb esitada loa muutmise taotlus ja esitada asjakohane informatsioon vastavalt määruse lisale 1 (olenevalt looduslikust külmaainest).

Lisa 2 on läbivalt täiendatud lisandunud ainete loeteluga: määruse (EL) 2024/573 II lisa 1. jaos nimetatud fluoritud kasvuhoonegaasid või perfluoro-2-metüül-3-pentanoon ehk FK-5-1-12, tuntud ka kui NOVEC, trifluorjodometaan (trifluorometüüljodiid ja 2-bromo-3,3,3-trifluoroprop-1-een (2-BTP).

Muudetud on komisjoni rakendusmääruse number, mille alusel sertifitseerimine toimub – kehtiv rakendusmäärus on komisjoni rakendusmäärus (EL) 2025/625. Käitlemistoiimingud, milleks on vaja luba, ja tööriistade koosseis on jäänud võrreldes kehtiva määrusega samaks.

Paragrahv 2 sätestab keskkonnaministri 16. septembri 2022. a määruse nr 41 „Fluoritud kasvuhoonegaase ja osoonikihti kahandavaid aineid sisaldavate toodete, seadmete, süsteemide ja mahutite ning käitlemistoiimingute registri põhimäärus, registrisse andmete esitamise kord ja andmekoosseis“ muudatused.

Punktiga 1 muudetakse paragrahvi 7 lõikes 1 AÕKS-i paragrahvi viidet. Kehtivas määruses viidatakse AÕKS-i § 192 lõikele 1, kuid seaduse eelnõuga 778 SE korrigeeritakse AÕKS-i 192 ja 193 paragrahvide sisu ning kõik FOKA registrisse kantavad andmed on koondatud AÕKS-i uuesti

sõnastatud paragrahvi 193 „Fluoritud kasvuhoonegaaside ja osoonikihti kahandavate ainetega seotud andmete FOKA registrisse registreerimine“. Võrreldes kehtiva määrusega sätte sisu ei muutu.

Punktiga 2 muudetakse paragrahvi 10 lõikeid 1 ja 2. Säte käsitleb käitlemistoiimingute andmete kandmist FOKA registrisse käitleja (omaniku) poolt. Kehtivas määruses viidatakse AÕKS-i § 193 lõigetele 1, 3 ja 5, kuid seaduse eelnõuga 778 SE korrigeeritakse AÕKS-i § 193 ja selle lõiked on muutunud. Muutunud numeratsiooni järgi on andmed, mille seadme käitleja kannab FOKA registrisse, esitatud § 193 lõigetes 2, 3 ja 5. Võrreldes kehtiva määrusega sätte sisu ei muutu.

Punktiga 3 muudetakse paragrahvi 10 lõiget 3. AÕKS-i § 193 lõige 4 käsitleb pädeva hooldustoiimingute tegija (vastavalt AÕKS-i § 194 lõikes 1 nimetatud isik) õigust registrisse andmeid esitada. Vastavalt seaduse eelnõu 778 SE § 193 lõikele 1 tuleb lisaks viis või enam tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavatele seadmetele FOKA-sse kanda ka üks kilogramm või enam Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/573 II lisa 1. jaos nimetatud fluoritud kasvuhoonegaase, mida kasutatakse mujal kui vahtudes. Seetõttu täiendatakse määruse paragrahvi 10 lõiget 3 täiendusega HFO-de kohta.

Sätte muu sisu on jäänud võrreldes kehtiva määrusega samaks.

Punktiga 4 muudetakse paragrahvi 10 lõiget 5. AÕKS-i § 193 lõige 4 käsitleb päeva hooldustoiimingute tegija (vastavalt AÕKS-i § 194 lõikes 1 nimetatud isik) õigust registrisse andmeid esitada. Vastavalt seaduse eelnõu 778 SE § 193 lõikele 1 tuleb lisaks viis või enam tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavatele seadmetele FOKA-sse kanda ka üks kilogramm või enam Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/573 II lisa 1. jaos nimetatud fluoritud kasvuhoonegaase, mida kasutatakse mujal kui vahtudes. Seetõttu lisatakse määruse paragrahvi 10 lõikesse 5 täiendus HFO-de kohta. Sätte muu sisu on jäänud võrreldes kehtiva määrusega samaks.

Punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 10 lõige 8, sest vastavalt seaduse eelnõu 778 SE § 192 lõikele 1 ei tule lahusteid enam FOKA registrisse registreerida.

Punktiga 6 muudetakse paragrahvi 10 lõiget 9 seoses paragrahvi 10 lõike 8 punkti 4 kehtetuks tunnistamisega, asendades viite lõigetele 3–8 viitega lõigetele 3–7.

Lisa koosseisu on muudetud vähesel määral. Lisatud on HFO-de kohta esitatavad andmed.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu eesmärk ja sisu vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2024/573, milles käsitletakse fluoritud kasvuhoonegaase ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 517/2014, ning komisjoni rakendusmäärustele (EL) 2024/2215 ja (EL) 2025/625.

4. Määruse mõjud

Keskkonnaministri määruse nr 71 muutmine (käitlemisloa määrus)

Mõju avaldav muudatus

Looduslike külmaainete (HC, CO₂ ja NH₃) käitlemiseks vajalike tööriistade omamise nõue käitlemisloa taotlemisel ja omamisel.

Sihtrühm

Looduslikke külmaaineid sisaldavate seadmete käitlemisega tegelevad ettevõtted. Praegu on fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavate seadmete käitlemisega tegelevaid ettevõtteid 293, ammoniaagiga tegeleb ligikaudu 25 ja süsihappegaasiga ligikaudu 100 ettevõtet. Süsivesinikke sisaldavate seadmete käitlejate arv ei ole teada.

Kaasnev mõju

Süsihappegaas ja ammoniaak on n-ö vanad külmaained ja võib eeldada, et enamik tegutsemiseks vajalikke töövahendeid on valdkonnas juba tegutsevatel ettevõtetel olemas. Mõningal määral võib aga esineda vajadus töövahendeid juurde soetada.

Süsivesinikel põhinev tehnoloogia ja seadmed on aga uued ning investeringud töövahenditesse võivad olla suuremad. Määruse eelnõus reguleeritavate uute ainete puhul kaasnevad tööriistade, töövahendite ja isikukaitsevahendite soetamisega loa taotlejale orienteeruvalt järgmised kulud.

Külmaaine tüüp	Tööriistade, töövahendite ja isikukaitsevahendite komplekti orienteeruvad kulud (eurot)
Süsivesinikud (HC-d, nt propaan)	3500
CO ₂	2000
Ammoniaak (NH ₃)	6000

* Tegemist on hinnangutega ja suurusjärgudega (põhinevad turul saadavate tööriistade ja seadmete võimalikel hindadel tööriista, seadme või komplekti kohta). Tegelikud kulud võivad sõltuda töötajate arvust, väljasõitvate üksuste arvust ja ettevõtte olemasolevatest tööriistadest.

Põlevate ainetega seotud tööriistade ja isikukaitsevahendite kulud on suuremad, sest kõik seadmed ja vahendid peavad vastama plahvatusohutuse standarditele, mis tõstab nende hinda. Samuti on vaja töötajatele rohkem spetsiaalseid kaitsevahendeid.

CO₂ ja ammoniaagi puhul on vaja sobivaid vaakum- ja täitevahendeid ning isikukaitsevahendeid (nt respiraatorid, kaitsekindad ja -prillid).

Tuletõrjevaldkonnas nõuded töövahenditele ei muutu, seega mõjud puuduvad.

Keskkonnaministri määruse nr 41 muutmine (FOKA määrus)

HFO-sid sisaldavate seadmete FOKA registris registreerimisega kaasnevat halduskoormust on analüüsitud eelnõu 778 SE² seletuskirjas (punkt 6.1). Kavandatav eelnõu (keskkonnaministri määruse nr 41 muutmine) ei too kaasa halduskoormuse suurenemist, sest selles täpsustatakse, milliseid andmeid tuleb esitada HFO-sid sisaldavate seadmete ja nende hooldustoimingute puhul ning kes on pädevad neid andmeid FOKA registrisse esitama.

² <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0c2c0ffa-4d3f-4822-95ea-a9a327834aec/Atmosf%C3%A4%C3%A4ri%C3%B5hu%20kaitse%20seaduse,%20j%C3%A4%C3%A4tmeseaduse%20ja%20karistusregistri%20seaduse%20muutmise%20seadus/>

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Keskkonnaministri määruse nr 70 muutmine (käitlemisloa määrus)

Määruse rakendamiseks on vajalikud MTR-i arendustööd, mille hinnanguline maksumus on 80 000 eurot. MTR-i muutmise kulu kannab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet MTR-i halduskuludest.

Keskkonnaameti tegevused ja kulud

Riigilõivuseaduse kohaselt tasutakse fluoritud kasvuhoonegaase sisaldava toote, seadme või süsteemi käitlemise loa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu 270 eurot ning loa muutmise eest 48 eurot.

Eestis on praegu külmavaldkonnas väljastatud 293 fluoritud kasvuhoonegaaside käitlemise luba. Osa ettevõtteid võib otsustada, et nad tegelevad edasi ainult fluoritud kasvuhoonegaasidega, ja sel juhul nad luba muutma ei pea. Kui kõik külmavaldkonna fluoritud kasvuhoonegaasidega töötavad ettevõtted tulevad loa muutmist taotlema, oleks riigilõivude kogusumma ligikaudu 14 500 eurot.

Eestis on umbes 26 ettevõtet, kes töötavad ammoniaagiga, ning ligikaudu 100 ettevõtet, kes tegutsevad süsinikdioksiidiga (CO₂). Osa CO₂-ga tegutsevatest ettevõtetest käitleb ka fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavaid seadmeid.

Ammoniaaki ja süsinikdioksiidi sisaldavate seadmete käitlemiseks ei ole seni käitlemisloa vaja olnud. Uue korra kohaselt tuleb nimetatud ainete käitlemiseks luba taotleda. Käitlemisloa riigilõiv on 270 eurot. Eeldatavasti laekub külmavaldkonnas uutest lubadest riigi tuludesse maksimaalselt ligikaudu 5400 eurot. Tegelik summa võib osutuda väiksemaks, kuna osal ettevõtetel juba on fluoritud kasvuhoonegaaside käitlemise luba ning sellisel juhul on tegemist olemasoleva loa muutmisega.

Tuletõrjevaldkonnas on antud kümme fluoritud kasvuhoonegaaside käitlemise luba. Ei ole teada ettevõtteid, kes tegeleksid üksnes uute alternatiivsete ainetega ning peaksid uut luba taotlema. Seega muudetakse tuletõrjevaldkonnas kümme ettevõtte luba, mis teeb summaarseks riigilõivuks 480 eurot.

Kokkuvõtlikult võib uute ja muudetud lubade alusel hinnanguliselt eeldada riigi kogutuluks maksimaalselt ligikaudu 20 300 eurot, kuid tõenäoliselt jääb summa alla selle. Seega toob muudatus riigieelarvesse lisatulu, kuid see mõju jääb väikeseks.

Suureneb ka Keskkonnaameti töökoormus käitlemisloa uute nõuete täitmise järelevalvet tehes (loata tegevuse kontroll). Seda mõju on hinnatud seaduse eelnõu seletuskirjas³.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning Siseministeeriumile.

³ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0c2c0ffa-4d3f-4822-95ea-a9a327834aec/Atmosf%C3%A4%C3%A4ri%C3%B5hu%20kaitse%20seaduse,%20j%C3%A4%C3%A4tmeseaduse%20ja%20karistusregistri%20seaduse%20muutmise%20seadus/>

Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks ka Päästeametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojale, Eesti Külmaliidule, Eesti Soojuspumbaliidule, Eesti Turvaettevõtete Liidule, Eesti Logistika ja Transiidi Assotsiatsioonile, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile, Eesti Raudtee AS-ile, Operail AS-ile, Edelaraudtee AS-ile ja Go Rail AS-ile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.